

Odzyskać kontrolę z rąk Brukseli

Streszczenie raportu – część 1

AUTORY RAPORTU: MATHIAS CORVINUS COLLEGIUM, MIGRATION RESEARCH INSTITUTE – PRZY WSPÓŁPRACY INSTYTUTU ORDO JURIS

Renacjonalizacja polityki migracyjnej i azylowej UE

INFOGRAFIKA: MACIEJ TURDZIŃSKI-KWIATKOWSKI, GPT-5

Przyczyny porażki unijnej polityki migracyjnej i azylowej

Centralizacja decyzji w Brukseli oraz błędy systemowe osłabiły zdolność państw do skutecznej ochrony granic

Dlaczego migracja stała się kwestią egzystencjalną

Migracja coraz wyraźniej wpływa na życie Europejczyków. W ostatnich dekadach elity polityczne i kulturalne Zachodu stopniowo oddalały się od społeczeństw, tracąc wspólnotę interesów i wartości. Przywiązanie do narodu zaczęły traktować jako przybytek lub przejaw ksenofobii, co przyczyniło się do utraty kulturowej pewności siebie.

Kryzys migracyjny z 2015 roku oraz szerokie otwarcie granic USA przed 2025 r. uświadomiły opinii publicznej skalę problemu. Podczas gdy Stany Zjednoczone próbowały po 2025 r. przywrócić kontrolę nad granicami, Unia Europejska ograniczyła się do zarządzania masową migracją, czego przykładem jest unijny Pakt Migracyjny z 2024 roku, nastawiony na zwiększenie legalnej imigracji i rozlokowanie nielegalnych imigrantów na obszarze całej UE.

Zbiega się to z gwałtownym wzrostem presji migracyjnej, napędzonej tonim transportem, przyrostem ludności w krajach rozwijających się oraz anachronicznym systemem azylowym. W efekcie migracja stała się dla państw Zachodu kwestią egzystencjalną, wyprzedzając debaty inne kluczowe problemy.

Otwarta brama dla nielegalnej migracji

Zgodnie z obowiązującymi zasadami każda osoba, która postawi stopę na terytorium UE, może złożyć wniosek o azyl. W efekcie nielegalni migranci dążą do fizycznego dotarcia do Europy, często z pomocą przemytników. Próby przeciwdziałania temu zjawisku podejmowane przez rządy narodowe spotykają się z sankcjami. Trybunał Sprawiedliwości UE nakazywał na Węgry rządcę nieproporcjonalną karę w wysokości 1 mln euro dziennie za zobowiązanie wnioskodawców do składania wniosków azylowych z terytorium państwa trzeciego. W rezultacie system azylowy stał się główną „tylną furtką” nielegalnej migracji do Europy.

Brak przejrzystości: UE nie wie, ile środków trafiło do NGO w obszarze migracji. Jedynie dostępne szacunki Europejskiego Trybunału Obrachunkowego wskazują na **7,4 mld EUR** (2021-2023).

11. Łączenie rodzin
Unijne przepisy tworzą efekt motylkowy, w którym wysłał jedną osobę umożliwia sprowadzenie wielu krewnych. Stanowi to obciążenie dla systemów sączących, ale odciąża budżety państw (niejeden rodzinny wyjazd kosztuje więcej niż koszt jednej osoby).

1. Aktywizm sądowy TSUE
Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) wykładnie rozszerzał kompetencje UE oraz zakres praw migrantów, ograniczając pole manewru państw członkowskich. TSUE działa de facto jak ustawodawca, a nie jak sąd.

2. Międzynarodowy kartan prawny
Europejska Konwencja Praw Człowieka oraz Konwencja Genewska wiąże państwa niezależnie od interpretacji zasady prawa zwyczajowego, co w praktyce często uniemożliwia skuteczną kontrolę granic.

90%
Liczba migrantów w Europie wzrosła o ok. 90% w ciągu ostatnich 12 lat (ok. 49 mln w 2012 r. i ok. 94 mln w 2024 r.)
Źródło: ONZ (UN DESA) / Międzynarodowa Organizacja do Migracji (IOM)

„Europa stoi w obliczu bezprecedensowego kryzysu prawnego, który pozabawia państwa członkowskie zdolności do ochrony własnych granic i obywateli. Po latach wspólniejszej polityki migracyjnej i azylowej system ten uległ załamaniu — strefa Schengen stała się przestrzenią swobodnego przemieszczania się nielegalnych migrantów, a procedury powrotowe mają w dużej mierze charakter iluzoryczny.

Nakładające się zobowiązania międzynarodowe sprawiły, że z prawnego punktu widzenia skuteczna ochrona granic stała się niemal niemożliwa. Wobec całkowitej porażki wspólnej polityki migracyjnej Unii Europejskiej dalsze reformy w jej obecnych ramach nie są już możliwe.

Konieczna jest fundamentalna zmiana paradygmatu — przywrócenie suwerenności migracyjnej państwom narodowym, które jako jedyne posiadają demokratycznie legitymizację do decydowania o wjeździe i pobycie cudzoziemców. Renacjonalizacja polityki migracyjnej nie jest opcją, lecz koniecznością.

„Czas debaty dobiegł końca. Nadszedł czas zdecydowanych działań.”

Jerzy Kwaśniewski
Adwokat, prezes Instytutu Ordo Juris na rzecz Kultury Prawnej, w raporcie „Odzyskać kontrolę: renacjonalizacja polityki migracyjnej i azylowej UE”

10. NGO osłabiające egzekwowanie prawa
Jak wykazał Europejski Trybunał Obrachunkowy, finansowanie organizacji pozarządowych przez Unię Europejską często wymusza się ścisłą kontrolą, a niektóre z nich celowo ułatwiają przyjazd nielegalnych migrantów.

9. Brak wsparcia infrastrukturalnego granic
Błędnie niechętnie finansuje budowę ogrodzeń i murów, przysługując środki na politykę frontową — takie jak Polska, Węgry czy Grecja — mimo że ochrona granic służy całej Unii.

PILNA POTRZEBA NOWEGO PARADYGMATU

Współczesna migracja ma bezprecedensową skalę i charakter, całkowicie odmienny od realiów, w których tworzono powojenne międzynarodowe ramy prawne. Obecna architektura polityczna i prawna nie odpowiada nowym warunkom i nie jest w stanie sprostać wyzwaniom związanym z masową migracją. Migracja stała się trwałym procesem, który dodatkowo była instrumentalizowany jako narzędzie presji politycznej i działalności przestępczej. Dlatego konieczna jest zasadnicza rewizja obowiązujących ram prawnych oraz przywrócenie państwom narodowym suwerenności w zakresie polityki migracyjnej i azylowej.

3. Czy kontrola granic jest jeszcze legalna?
Unijne i międzynarodowe regulacje absolutnie nie stanowią skutecznego zabezpieczenia, ograniczającego przepływ osób granicznych i ułatwiającego nadobywanie przez strony nielegalnych migrantów, przemytników i handlarzy ludźmi.

4. Nadużywanie systemu azylowego
Każda osoba, która dotrze do UE, może składać wniosek o azyl, co sprzyja nadużyciom, w szczególności w celu przemytniczym i przelobowaniem krajowych systemów. Wystarczy, aby zgłosiła taką chęć, żeby nie można było jej zwrócić.

5. nieskuteczne powroty
Tylko ok. 25% migrantów z odmową azylu kwalifikacji UE, którzy prawnie krótkie detencje i brak współpracy państw trzecich sprawiają, że większość powrotów, co odnosi się do nielegalnych migrantów, przyjeżdża.

75%
Mimo odmowy pobytu aż 3/4 migrantów pozostaje w UE, co zachęca kolejnych do przyjazdu. System prawny skutecznie chroni przed powrotem niż umożliwia wykanie własnych decyzji.

8. Sita Schengen
Po wjeździe do UE migranci wykorzystują zasadę swobodnego przepływu, by uniknąć kontroli migracyjnej. Przywołania kontroli wewnętrznych jest dowodem utraty związku do skuteczności ochrony granic zewnętrznych UE.

60%
Większość wnioskodawców (około 60%) osłabienie nie kwalifikuje się do żadnej formy ochrony międzynarodowej.

7. Sparaliżowany Frontex
Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej jest paraliżowana przez spory graniczne, naciski polityczne i presję NGO, pozostawiając państwa frontowe bez realnego wsparcia w kryzysach.

Przymusowa relokacja bez granic
System abstrakcyjnej relokacji (obowiązujący w 2015 r.) nie zadziałał, państwo odmawiało jego realizacji, a migranci ignorowali przywołania, korzystając ze swobody ruchu w strefie Schengen. Nowy Pakt Migracyjny stanowi kolejny próg wprowadzenia systemu skazującego na niepowodzenie.

6.

Przeczytaj raport